

Skötselplan

Nyårsåsens skjutfält

- en blandning av öppna marker, brända bryn och
blandskogar tall och löv -

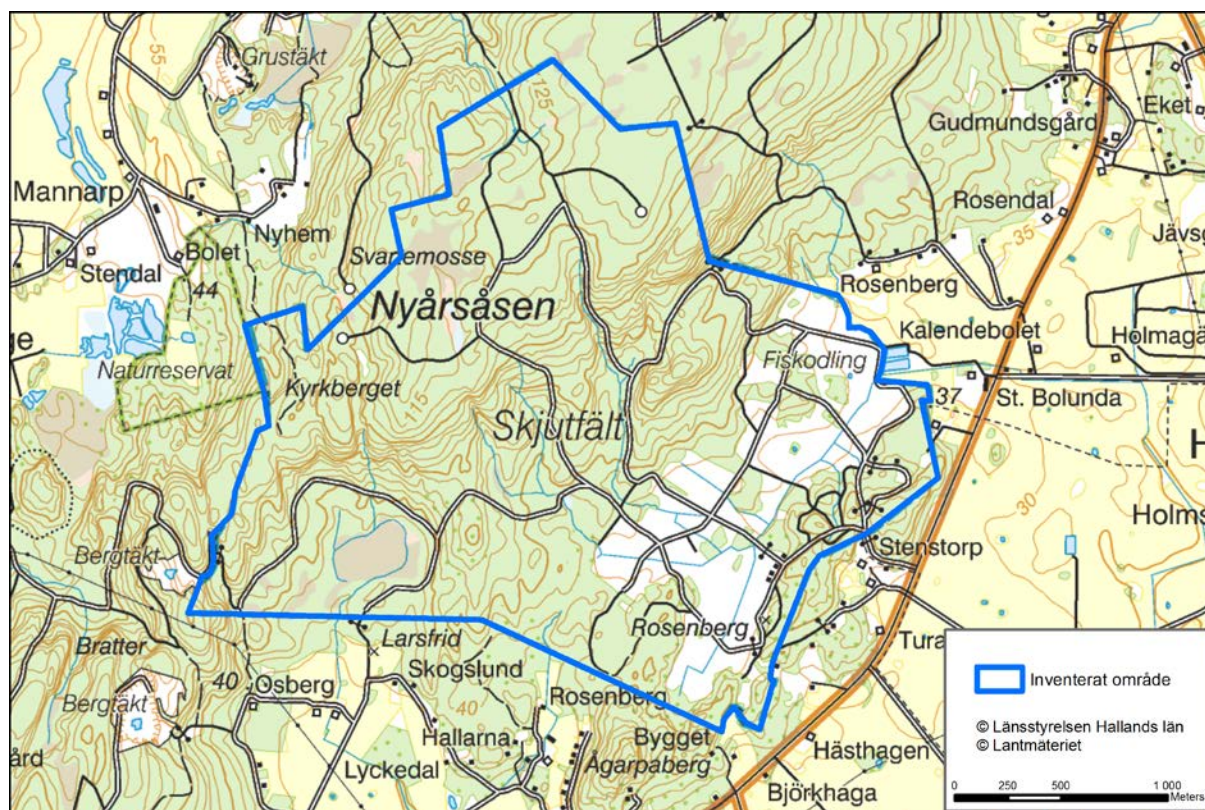
LÄNSSTYRELSEN
HALLANDS LÄN

Länsstyrelsen 2019, Naturvårdsenheten

Författare: Kill Persson, MiNa Natur. Kartor: Monica Mathiasson, Länsstyrelsen

Meddelande: 2019:17, ISSN: 1101-1084, ISRN: LSTY-N-M-2019/17--SE

Karta över området

Naturvärden

Naturvärdena inom Nyårsåsens skjutfält är stora och framförallt knutna till de öppna hävdade gräsmarkerna med pollen och nektarrika blommande örter, skötselområde 2, se Bilaga 1 skötselkarta. Naturvärdena är även stora i de skogsområden som ligger som en krans till den öppna marken, i öster ädellövskog och i väster blandskogar med tall och löv, skötselområde 1 och 3. I dessa lövrika brynzoner trivs låga buskar som fläder och hassel och i fuktiga delar olika viden. Brynen är viktiga inte minst för djurlivet som olika fåglar men även för större djur som älg och rådjur.

På den öppna delen är rikedomerna av exempelvis ängsvädd, prästkrage och orkidén vanlig nattviol stor. Även de lite mer fuktiga delarna har en naturaliserad hedartad flora med blåtåtel, klockljung, borsttåg och här och var även den rödlistade ormbunksväxten strandlummer^{NT}, se Bilaga 3 Förteckning över rödlistade och regionalt intressanta arter. Blottade jordfläckar i denna vegetationstyp gynnar konkurrensvaga växter och är även positiva för insektslivet och olika mossor. Bland insekterna märks de rödlistade arterna nätblodbi^{NT} (*Sphecodes reticulatus*), ängsmetallvinge^{NT} (*Adceta stictica*) och sexfläckig bastardsvärmare^{NT} (*Zygaena filipendulae*).

I de öppna diken och före detta mägerhållarna som idag fungerar som branddammar, i skötselområde 2, finns stora naturvärden. Förekomsten av solbelysta vattenspeglar och bar jord kring vatten är sådana positiva värden.

I bandet utanför den lövrika brynsonen finns fina blandskogar med framför allt tall och bok, ek och björk, i tidigare skötselplaner kallad för "övningsimpediment",

skötselområde 3. Genom övningsverksamhet och skötsel i form av bränning skapas i brynzonen till blandskogarna många spännande och värdefulla strukturer som kolad ved, brandljud och luckighet. Det är strukturer som kan bära på stor biologisk mångfald och som är allt mer ovanlig i dagens skogsmarker.

De tall- och blandskogar som finns här har ett stort inslag av äldre tall. Lågor och högstubbar förekommer rikligt. Såväl trädslagsblandning som åldersblandning är stor. Denna skogstyp påminner starkt om en äldre sorts skogsmark kallad "bondeskog" som varit vanlig innan dagens mera produktionsinriktade monokulturer. Tallarna på exempelvis Trollstugeberget och söder om Hagalund kan ha en kontinuitet till de ursprungliga tallskogar som fanns på Nyårsåsen under 1700-talet. En art som visar på just gamla träd och naturskogslikanden förhållande är blomkålssvamp som på berget har en rik förekomst. Svampen parasiterar på gamla tallar och fruktkropparna bryter fram vid trädens bas.

I övrigt så var åsen under denna period en stor hedartad utmark som användes som betesmark av storgårdarna Vapnö och Källstorp. I början av 1800-talet var stora delar av åsen en öppen ljunghed med bergknallar men till skillnad från andra platser så fanns det mindre eller glesa dungar med framför allt tall.

I den sydöstra delen av området finns gott om spår av den omfattande stenindustri som var så vanlig i bergen runt Halmstad i början av 1900-talet.

I den östra delen av skjutfältet, skötselområde 1, är inslaget av ädellöv stort med en del större och äldre ekar. Här finns goda förutsättningar att låta grova stammar stå kvar för skapande av evighetsträd samtidigt som ersättare till dessa finns på plats.

På väg mot Kyrkberget i väster finns ett större ädellövskogsområde med både bok och ek, skötselområde 6. Här finns en del äldre träd och skogen är olikåldrig. Skogsmiljöer som dessa har en stor utvecklingspotential från naturvårdssynpunkt men hotas av en pågående graninväxning.

Två områden med sumpskog finns i väster och stor naturvårdshänsyn vid skogsbruk bör tas i dessa delar, skötselområde 7. I övriga delar av skogsmarken där odlad granskog dominerar finns inga påtagliga naturvärden. Här och var finns så kallade skvalrännor som är djupt nerskurna dalgångar som uppkommit i samband med den senaste isavsmältningen. Vid eventuella skogsbruksåtgärder tas stor hänsyn till dessa.

Skjutfältet är ca 600 hektar stort varav den öppna marken är omkring 90 hektar. De öppna delarna bär spår av de småbruk och torp som präglade området, sammanlagt finns 18 torp utmärkta av hembygdsföreningen i Holm. Den öppna ytan på 1920-talskartan visar på det åkermaximum som funnits i området. Därefter försvann allt fler av småbruken, se karta nästa sida. Som kuriosas kan nämnas att Valdemar Lorentzon (1899-1984), känd konstnär och medlem i Halmstadgruppen växte upp på ett av dessa små torp i området, Lorensberg. Vid de platser där den gamla bebyggelsen legat finns gott om spår av tidigare markbruk. Inte bara grunder och odlingsmarken utan även rester av vårdträd och prydnadsbuskar samt lök- och knölväxter minner om denna tid.

Skötselåtgärder

Se Bilaga 1 (karta) och 2 (tabell) för mer detaljerade anvisningar.

Slåtter av gräs och sly och bränning bör ske årligen i *skötselområde 2*. Detta magrar ut markerna på växtnäringsämnen och innebär att igenväxningen går långsammare. Dessa årligen återkommande skötselinsatser minskar behovet av stora engångsinsatser. Det avslagna materialet ska om möjligt tas bort. Om så inte sker prioriteras sådana områden vid nästa vårs avbränning, annars kan tjocka packar av organiskt material bli liggande som en kompost över markerna. Detta gödslar upp marken samtidigt som det hindrar många fröförökade växter att gro. Tidpunkten för slåtter bör vara så sen som möjligt, så att blommor kan leverera föda åt insekterna. Ingen gödsling bör ske av de idag öppna ytorna.

Inslag av blottad sand som den övningsverksamheten skapar är en grundförutsättning för de höga naturvärdena i området och en ökad körning eller andra liknande åtgärder är enbart positivt från naturvårdssynpunkt. Där annan verksamhet skapar blottad mark/sand ska dessa finnas kvar, ingen matjord behöver läggas på. Sandblottorna kan variera i storlek från några tiotal kvadratmeter upp till några hundra kvadratmeter. Om sandblottorna helt uteblir bör det skapas 3-5 stycken vart 5:e år.

De lövdominerade bryn med många bärande och blommande buskar sköts enklast genom att de återkommande bränningarna tillåts gå in bland träden. Detta gäller även för mer talldominerad skogsmark, exempelvis Trollstugeberget, där elden tillåts följa branten upp i skogen på senare år, *skötselområde 3*. Här har naturvårdsintressanta strukturer som kolad ved och så kallade brandljud (värmeskadad del av stammen som trädet vallar över genom ökad barkproduktion) skapats. Övningsverksamheten skapar här och där "skottskadade" träd som genom olika grad av stamskador åldras i förtid. Även i övrigt finns gott om hålträd, högstubbar och liggande död ved i form av lågor. På sikt kan tillgången av död ved stärkas genom att vindfällerna lämnas på plats. Enbart större vindfällerna av gran kan tas bort. Eld i bryn och skogsmark skapar även en luckighet och gynnar olikåldrighet samt bärris på marken. Goda förekomster av lingon och blåbär gynnar skogsfågel som tjäder. Bryn och skogsdungar bränns i samband med den öppna marken men tål lite längre uppehåll mellan bränningstillfällen, 1 gång/5 år.

I blandskogarna med tall och löv, *skötselområden 3 och 4*, såväl som ek- och bokskogsmiljöerna, *skötselområde 6*, är inväxande gran ett problem. Inom en trädgeneration kommer skogarna se radikalt annorlunda ut, grandominerade, om inte någon skötselinsats i form av röjning av unggran görs. Om röjningen sker då granarna fortfarande är relativt små kan de lämnas på plats. Vid större ansamlingar kan de röjda granarna läggas i högar och brännas på plats eller köras bort. Granröjning sker vart 10:e år. Vindfällerna och högstubbar som kontinuerligt skapas får ligga kvar för att öka tillgången på död ved.

I de östra ädellövmarkerna finns gott om äldre träd, *skötselområde 1*. Lite mer norrut har lövmarkerna även ett markant inslag av grövre tall. Genom att röja

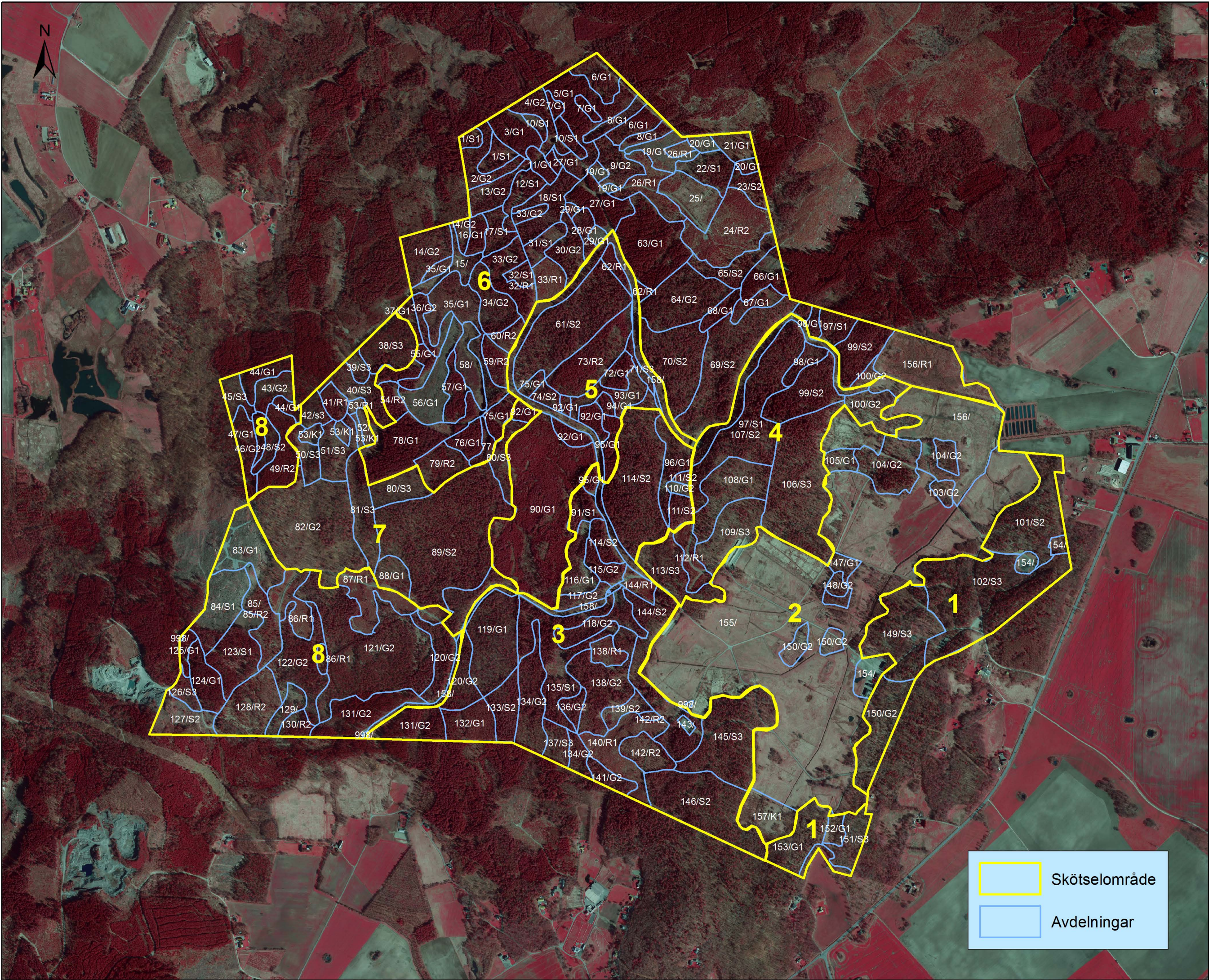
ljusbrunnar runt de äldre trädens kronor ges en möjlighet att träden utvecklas till så kallade evighetsträd. De gamla trädens kronor ska hållas fria från inväxning av konkurrerande träd. Det kan innebära att en del yngre ädellövträd röjs bort för att andra ska kunna finnas kvar i långa tidsperspektiv. Ekar som idag är runt 100 år har kanske 500 år framför sig! En tumregel kan vara att för varje friställt äldre träd utse dubbelt så många ersättningsträd i de yngre 50-års-intervallen (1 träd >100 år => 2 träd 50-100 år = >4 träd 50-10 år). Brunns- och luckröjning sker vid behov och med 10-15 års intervall.

Våtmarker (margelhålor/branddammar) och diken kan fortsätta att skötas så att de hålls öppna och fungerande. Solljus som når vattenytan är positivt för många vattenlevande insekter så miljöerna kan hållas öppna mot söder och väster. Dikessystemet kan underhållas men det är viktigt att rensmassor läggs ut på ställen områden med rik flora och fauna och på sådant sätt att de inte hindrar annan skötsel som slåtter och vedväxtröjning, *skötselområde 2*.

För de granskogskulturer som finns inom skjutfältet följs den gällande skogsbruksplanen, *skötselområde 5 och 7*. Den generella hänsynen gäller här. De mindre partierna med sumpskog som finns är särskilt känsliga. Efter avverkning bör dessa lämnas för fri utveckling.

Bilagor

1. Karta med skötselområden, både med och utan avdelningsindelning.
2. Skötselåtgärder
3. Förteckning över rödlistade och regionalt intressanta arter inklusive Insektsfynd skjutfälten 2014

0 125 250 500
Meters

© Länsstyrelsen Hallands län
© Lantmäteriet

Skötselområde

Avdelningar

Nyårsåsen Naturvårdande skötselplan -

läs tillsammans med "Skötselåtgärder" sid 5

Bilaga 2

Nr	Areal (ha)	Naturtyp	Beskrivning	Mål	Skötsel	Skogsavdelning
1	40	Ädellöv med ek och inslag av grövre tall	Höjdsträckning i öster med berg i dagen. Gott om grövre ekar och vissa delar även grövre tallar	Ädellövdominans, gott om grova gamla träd.	Brunnsröjning runt grövre ekar. Utse och vårda ersättare till grova ekar. Samma skötsel även för grövre tallar.	101, 102, 149-154
2	105	Öppen mark med lövdungar	Öppna f d åkrar som naturaliserats i olika grad. Omväxlande fuktiga-friska och torra delar.	Öppen blomrik ogödslad gräsmark med förekomst av sandblottor.	Årlig slåtter och bränning, helst bortforsling av materialet. Annars prioriteras det område med kvarliggande avslaget material vid nästa bränning. Röjning av inkommande vedväxter vid behov. Underhåll av diken och våtmarker. Skapa eller upprätthåll sandblottor vart 5:e år.	103-105, 148, 150, 155, 157
3	96	Tall, lövblandad barrskog	Blandskogar med ålders- och artvariation i trädskiktet. Gott om död ved i olika former. Gott om olika mykorhizzasvampar. Värdefulla buskbryn. Trollstugeberget.	Olikåldriga blandskogar med inslag av gamla träd och död ved. Gott om bärris.	Röjs för framkomlighet vid behov. Bestånden tillåts bli mycket gamla. Återkommande röjningar av inväxande gran vart 10:e år. Brynen kan brännas minst vart 5: år. Lämna död ved.	91, 95(del av), 96, 110, 111, 114-118, 120(del av), 131(del av), 132-146, 158(del av)
4	47	Barrblandskog med stort inslag av löv	Barrblandskogar med ålders- och artvariation i trädskiktet. Gott om olika mykorhizzasvampar. Trollstugeberget, Lorenzberg.	Olikåldriga blandskogar med inslag av gamla träd och död ved.	Röjs för framkomlighet vid behov. Bestånden tillåts bli äldre än i konventionellt skogsbruk. Röjning av gran vart 10:e år. Lämna död ved.	106-109, 112, 113, 158 (del av)
5	48	Granskogar	Konventionellt granskogsbruk	Se skogsbruksplan	Se skogsbruksplan	61, 62, 71-75 (del av), 90, 92-95 (del av)
6	151	Ädellövskog	Brant sluttning som domineras av ek och bokskog. Del av Kyrkeberget.	Ädellövskog med stort inslag av gamla träd och död ved.	Vindfällerna och högstubbar sparas som död ved. Återkommande röjningar av inväxande gran vart 10:e år.	1-9, 37, 54-60, 62, 64-70, 75-79
7	56	Granskogar med myrar	Kultiverade granskogar med inslag av myrmarker med sumpskogar i kanterna	Se skogsbruksplan	Se skogsbruksplan. Produktion med förstärkt hänsyn.	38-42, 51-53, 80-82, 88, 89 (del av)
8	74	Granskogar	Konventionellt granskogsbruk	Se skogsbruksplan	Se skogsbruksplan	43, 49, 83-88 (del av), 120-131

2017-11-28

Förteckning över rödlistade och regionalt intressanta arter som har påträffats i eller nära Nyårsåsens skjutfält, Halmstads kommun, Hallands län

Rödlistade arter indelade i kategorier baserade på artens risk att försvinna från Sverige enligt "Rödlistade arter i Sverige, Westling 2015". Beteckningen regionalt intressant används av Länsstyrelsen i Halland och anger att arten har ett värde för naturvården regionalt, ex. ovanliga arter och signalarter.

Uppgifterna är hämtade från www.artportalen.se samt övriga databaser inom Svenska Lifewatch (www.svenskalifewatch.se). Utöver uppgifterna nedan finns det sannolikt ytterligare rödlistade eller regionalt intressanta arter i området, som ännu inte observerats eller som ej kommit till Länsstyrelsens kännedom.

Totalt i området finns uppgifter om 10 rödlistade och 9 regionalt intressanta arter.

Svenskt artnamn	Vetenskapligt artnamn	Grupp	Kommentar
Starkt hotad (EN)			
Brun glada	<i>Milvus migrans</i>	Fåglar	
Stäppbandbi	<i>Halictus leucaheneus</i>	Steklar	ÅGP-art
Sårbar (VU)			
Gulsparv	<i>Emberiza citrinella</i>	Fåglar	
Hussvala	<i>Delichon urbicum</i>	Fåglar	

Svenskt artnamn	Vetenskapligt artnamn	Grupp	Kommentar
Nära hotad (NT)			
Mindre hackspett	<i>Dendrocopos minor</i>	Fåglar	
Månlåsbräken	<i>Botrychium lunaria</i>	Kärlväxter	
Sexfläckig bastardsvärmare	<i>Zygaena filipendulae</i>	Fjärilar	
Spillkråka	<i>Dryocopus martius</i>	Fåglar	
Ängsmetallvinge	<i>Adscita statices</i>	Fjärilar	
Ängspiålrka	<i>Anthus pratensis</i>	Fåglar	
Regionalt intressant			
Bålgeting	<i>Vespa crabo</i>	Steklar	
Mindre pansarstekel	<i>Tiphia minuta</i>	Steklar	
Nätblodbi	<i>Sphecodes reticulatus</i>	Steklar	
Skogsduva	<i>Columba oenas</i>	Fåglar	
Småfibblebi	<i>Panurgus calcaratus</i>	Steklar	
Stenknäck	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	Fåglar	
Trollhand	<i>Hypocreopsis riccioidea</i>	Storsvampar	
Törnskata	<i>Lanius collurio</i>	Fåglar	
Vialgökbi	<i>Nomada villosa</i>	Steklar	

Inventering av solitära bin och andra insekter på militära övningsfält i Halland 2014 - kommentar till artlistan

Tonvikten under inventeringen av Ringenäs skjutfält, LV6 område på Galgberget samt Nyårsåsens skjutfält har legat på solitära bin, men även naturvårdsintressanta arter av andra insektsgrupper har så långt möjligt eftersökts. Sammantaget har 19 rödlistade arter, varav 12 arter solitära bin, noterats under inventeringen och många av dessa är inte tidigare kända från områdena.

Ringenäs är sedan tidigare känd som en topplokal för rödlistade arter knutna till öppna sandmarker, hedar och ängar, vilket med all tydlighet bekräftas med denna undersökning då 14 rödlistade arter hittades, varav 10 arter solitära bin. I Ringenäs gjordes en liknande inventering 2003 och då hittades endast tre rödlistade bin. En förklaring till skillnaden är sannolikt att inventeringen 2003 tillhörde de första riktade inventeringarna efter bin i länet och kunskaperna om vilka arter som kan finnas och hur man bäst hittar dem har ökat väsentligt sedan dess. Idag vet vi mycket mer och kan genomföra inventeringar med större effektivitet. Fast detta är inte hela förklaringen utan nya arter sannolikt tillkommit efter 2003. Småfibblebi (NT) hittades inte i området 2003 medan den 2014 tillhörde de vanligaste bina och sågs på flera ställen i stora antal. Den är lätt att hitta och har helt klart etablerat en stor population i Ringenäs efter 2003. Dess boparasit mörkgökbi (EN) har också tillkommit och sågs 2014 med flera exemplar. Stäppbandbi (EN) hittades som ny för Halland vid inventeringen 2003 och då sågs endast ett mindre antal bin av arten. Därefter har den ökat rejält och 2014 sågs stäppbandbiet på flera olika ställen i området och i större antal.

			<i>Ringenäs</i>	<i>LV6</i>	<i>Nyårsåsen</i>
Solitära bin					
Mörkgökbi	<i>Nomada ruficornis</i>	EN, ÅGP	X	X	
Stäppbandbi	<i>Halictus leucaheneus</i>	EN, ÅGP	X	X	X
Väddgökbi	<i>Nomada armata</i>	EN, ÅGP	X	X	
Pannblodbi	<i>Sphecodes miniatus</i>	VU	X		
Havstapetserarbi	<i>Megachile dorsalis</i>	NT	X		
Nätblodbi	<i>Sphecodes reticulatus</i>	NT	X		X
Praktbyxbi	<i>Dasypoda hirtipes</i>	NT	X		
Punktblodbi	<i>Sphecodes puncticeps</i>	NT	X	X	
Sandsmalbi	<i>Lasioglossum sabulosum</i>	NT		X	
Småfibblebi	<i>Panurgus calcaratus</i>	NT	X	X	
Väddsandbi	<i>Andrena hattorfiana</i>	NT	X	X	
Vialgökbi	<i>Nomada villosa</i>	NT		X	X
Övriga grupper					
Större vedvivel	<i>Cossonus parallelepipedus</i>	VU		X	
Mindre pansarstekel	<i>Tiphia minuta</i>				X
Smygstekellik glasvinge	<i>Bembecia ichneumoniformis</i>	NT	X	X	
Allmän purpurmätare	<i>Lythria cruentaria</i>	NT	X		
Ängsmetallvinge	<i>Adscita statice</i>	NT	X	X	X
Bredbrämad bastardsvär	<i>Zygaena lonicerae</i>	NT	X		
Sexfläckig bastardsvärm.	<i>Zygaena filipendulae</i>	NT		X	X
<i>Antal arter</i>			<i>14</i>	<i>12</i>	<i>6</i>

Värdekärnor för rödlistade insekter finns spritt på flera ställen inom Ringenäs skjutfält och det handlar framförallt om öppna sandmarker, ljunghedar och örtrika ängsmarker. För solitära bin är den främsta värdekärnan den öppna sandmark som finns centralt i området och som används för övningskörning med terrängfordon. Jämfört med 2003 så verkar övningsverksamheten ha intensifierats i detta område och andelen blottad sand har ökat markant – och detta är säkert en bidragande orsak till den positiva utvecklingen i området när det gäller solitära bin. Det är välkänt även från andra militära övningsfält att terrängkörning med militärfordon ofta skapar mycket höga naturvärden i sandiga marker. Även de återkommande skyddsavbränningarna i stora delar av området är en starkt bidragande faktor till de höga naturvärdena.

De mycket höga naturvärdena i LV6 övningsområden på Galgberget uppmärksammades först för ett par år sedan när mörkgökbi (EN) hittades som ny för Halland i området. Denna inventering understryker att detta område har mycket höga naturvärden och många rödlistade arter. De avspärrade övningsmarkerna i kärnområdet har endast inventerats översiktligt och här finns sannolikt betydligt fler rödlistade arter att hitta. Stora delar av markerna är idag under igenväxning med en tät och högvuxen grässvål samt lövuppslag och inslaget av blottad sand är litet i dessa delar. Riktade naturvårdsåtgärder är angelägna för att bevara markerna öppna och för att skapa mer blottad sand och en större örtrikedom.

Även Nyårsåsen har flera partier med höga naturvärden och sex rödlistad arter hittades, med stäppbandbiet (EN) som den största överraskningen. Området är stort och det finns inte lika tydliga värdekärnor som i de båda andra områdena, vilket gör att det är svårt att inventera och att det sannolikt finns fler intressanta bin och andra insekter att hitta. Ytterligare inventeringar är med andra ord önskvärda för att få en mer komplett bild av områdets artmångfald.

Under inventeringen påträffades även ett flertal andra naturvårdsintressanta insekter som sannolikt kan ses som signalarter för insektsrika marker. Rovstekeln *Lindenius panzeri* är en exklusiv och värmekrävande art och en hane håvades in vid LV6 (minnesstenen) den 9 juli. Arten är tidigare endast känd från fem lokaler i landet (3 i Skåne och 2 i Halland). Bland övriga bin är det framförallt långhornsbi (Lv6, Nyårsåsen), vialsandbi (alla tre områdena) och guldmurarbi (Ringnäs) som kan ses som signalarter för insektsrika marker. Även rovtstekeln *Cerceris quinquefasciata* (LV6) och guldstekeln *Elampus panzeri* (Ringnäs) är signalarter för värdefulla sandmarker.